

БАБИЧ АНТОНІНА

Київський національний університет технологій та дизайну

<https://orcid.org/0000-0001-5061-3292>e-mail: basienka@ukr.net

ЛИПСЬКИЙ ТИМОФІЙ

Київський національний університет технологій та дизайну

<https://orcid.org/0000-0003-4166-6581>e-mail: Lypski37@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОЗДОБЛЕННЯ ТА ДЕКОРУВАННЯ ГОТОВИХ ВИРОБІВ З КРАСТУ В ДИЗАЙНІ ВЗУТТЯ

Використання класичних та інноваційних методів оздоблення готових виробів з Кросту різних конструкцій при створенні неповторного дизайну одиничних моделей чи колекцій взуття привертає увагу фахівців модної індустрії різних країн світу починаючи від цікавих і креативних ідей у вигляді ескізів та завершуючи кінцевим етапом робіт їх втіленням у матеріалі.

Створення дизайну взуття з Кросту шляхом оздоблення чи декорування готових виробів однакових або різних конструкцій поверхневим нанесенням покриття, декорування заготовки аплікацією, тонуванням чи розписом – це сміливий виклик дизайнера суспільству, його креативна ідея бачення світу емоцій, моди і краси. Оскільки оздоблювати і декорувати готові вироби у різний спосіб можна як нові так і вживані - це є частково можливістю заощадження природних та промислових ресурсів, якщо мова йде про натуральні шкіри Крост для виробництва взуття, а також можливість зменшити кількість відходів даного сегменту виробів шляхом їх естетичного оновлення у такий спосіб.

В статті досліджено, проаналізовано та доведено теоретико-практичним шляхом питання актуальності і технологічної можливості використання методів оздоблення і декорування готового взуття з Кросту в дизайні одиничних екземплярів і колекцій взуття.

Проаналізовано питання використання методології Critical Fashion Practice в дослідженні дизайну взуття, доведено теоретично доцільність даної розробки.

Наведено порівняльний аналіз систем освіти з дизайну виробів модної індустрії та історії моди.

Наведено результати теоретико-практичних досліджень щодо можливості використання сміливих конструктивних та оздоблювальних ідей і технологічних рішень у взутті з Кросту різного асортименту.

Розроблено ескізи дизайн проєкти одиничних моделей та колекцій взуття з Кросту на основі яких виготовлено зразки та капсульні колекції виробів оздоблених різними методами для візуалізації задуму авторів.

Дані розробки виготовлено в умовах взуттєвого хабу кафедри технології моди КНУТД та представлено на міжнародних конкурсах молодих дизайнерів «Сузір'я каштан» і «Печерські каштани», м. Київ КНУТД (2024).

Ключові слова: дизайн взуття, методи оздоблення, критична практика моди, концепція, теорія і практика моди, готовий виріб.

BABYCH ANTONINA, LYPISKI TIMOFEY

National University of Technology and Design

USE OF FINISHING AND DECORATING METHODS OF FINISHED CRUST PRODUCTS IN FOOTWEAR DESIGN

The use of classic and innovative methods of decorating finished products from Krust of various designs when creating a unique design of single models or collections of shoes attracts the attention of fashion industry specialists from different countries of the world, starting with interesting and creative ideas in the form of sketches and ending with the final stage of work, their embodiment in the material.

Creating a shoe design from Krust by decorating or decorating ready-made products of the same or different designs with surface coating, decorating the workpiece with application, tinting or painting is a bold challenge of the designer to society, his creative idea of vision of the world of emotions, fashion and beauty. Since it is possible to decorate and decorate finished products in different ways, both new and used, this is partly an opportunity to save natural and industrial resources, if we are talking about natural Krust leather for the production of shoes, as well as an opportunity to reduce the amount of waste in this segment of products through their aesthetic renewal in this way.

The article researched, analyzed and proved in a theoretical and practical way the question of the relevance and technological possibility of using the methods of finishing and decorating ready-made shoes from Krust in the design of single copies and collections of shoes.

The issue of using the Critical Fashion Practice methodology in researching shoe design has been analyzed, and the theoretical feasibility of this development has been proven.

A comparative analysis of education systems for the design of fashion industry products and the history of fashion is given.

The results of theoretical and practical research on the possibility of using bold constructive and decorative ideas and technological solutions in different assortments of Krust shoes are given.

Sketch design projects of single models and collections of shoes from Krust were developed, based on which samples and capsule collections of products decorated with various methods were made to visualize the authors' idea.

These developments were made in the conditions of the shoe hub of the Department of Fashion Technology of KNUITD and presented at international contests of young designers "Constellation Chestnuts" and "Cave Chestnuts", Kyiv KNUITD (2024).

Key words: shoe design, decoration methods, critical fashion practice, concept, theory and practice of fashion, finished product.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Як відомо з літературних джерел, перші майстерні і згодом практичні школи з дизайну та виготовлення взуття були створені майже одночасно в різних країнах світу. Такі школи нагадували кустарне виробництво, яке задовольняло потреби мешканців певного регіону. Майстер працював з клієнтами,

створював дизайн виробу, а задача учнів була зосереджена на набутті знань з техніки виробництва, оздоблення та ремонту. Поступово маленькі майстерні переростали у не великі підприємства, ручну працю замінювали на механічну, суспільство розвивалось і технічно оснащувалось [1].

Після Другої світової війни в 1948 році була заснована Школа моди в Королівському коледжі мистецтв у Лондоні для навчання студентів новим навичкам, продиктованим підвищеними вимогами промисловості. Навчання в Королівському коледжі для вдосконалення комунікаційних та презентаційних навичок майбутнього модельєра при роботі з замовником стало включати не лише всі технологічні етапи виробництва костюму (одягу, взуття, аксесуарів), а й навчальні курси з графічного та промислового дизайну, з історії моди, мистецтва та літератури. [2-4]. Станом на зараз мистецьких шкіл з дизайну виробів індустрії моди є достатньо велика кількість у кожній країні світу. Найбільш відомі - це будинки моди відомих брендів, які зосереджені в центрах моди (Італія, Франція тощо), що мають підприємства по всьому світу.

Протягом останнього десятиріччя основні навчальні заклади з дизайну виробів індустрії моди визнали необхідність перегляду освітніх програм та навчальних дисциплін з дизайну вищезазначених виробів [5,6]. Глобальна цифровізація та автоматизація процесів у галузі спонукає до пошуку нових рішень, методів навчання та педагогічних підходів щодо вирішення дизайнерських, технічних та суспільних питань, щодо новаторських та інноваційних зміни на ринку моди, питань взаємодії та співпраці між дизайном і суспільством, дизайном і виробництвом, дизайном і політикою, дизайном і культурою. Такі зміни в суспільстві вимагають від академічних закладів переосмислення існуючих навчальних програм задля надання здобувачам освіти більше практичного досвіду і навичок, з метою їх адаптації до сучасних вимог ринку і суспільства.

Порівнюючи американську та європейську системи освіти з дизайну виробів модної індустрії та історії моди, американська система («Нова школа дизайну Парсонса» та «Технологічний інститут моди» в Нью-Йорку) у своїх програмах зосереджується на «дизайнерському мисленні та процесі». Їхня мета полягає в тому, щоб підготувати дизайнера (одягу, взуття, аксесуарів), який розуміє ширший соціальний і ринковий контекст та здатний розробляти інноваційні продукти, які потребує ринок і суспільство. Англійська модель освіти («Central Saint Martin's» і «The London College of Fashion») базується свою освіту на соціальному та історичному вивченні моди як культурного явища та ключа до творчого натхнення. В європейських програмах навчання можна зустріти й іншу модель освіти, яка може бути побудована як на класичних так і на новаторських підходах щодо набуття навичок і знань з дизайну та виготовлення виробів даного сегменту підкріплених знаннями економічного спрямування, які дозволяють здобувачу не тільки створити сучасний, модний та дизайнерський продукт, а й успішно презентувати та реалізувати його на загал.

Аналітико-теоретичні та практичні пошукові та предметні дослідницькі підходи розвиваються у здобувачів під час навчання починаючи з першого курсу бакалаврату. В Україні, наприклад, програма Індустрія моди КНУТД має державну підтримку, фінансується Міністерством освіти і науки України. Дана програма зосереджена на дослідженні ринку з метою пошуку нових рішень щодо предмету дослідження та аналізу існуючих підходів, набуттю навичок постанови завдання та його вирішенні в матеріалі, а також впровадженню ідей у виробництво. Дана програма комплексно готує дизайнерів-модельєрів-технологів-науковців-практиків в одній особі, чутливих до викликів ринку та суспільства, а не просто постачальників модних колекцій, підпорядкованих комерційній меті [5,6]. Для того, щоб досягти нової орієнтації, навчання за освітньою програмою Індустрія моди в КНУТД здійснюється в дусі міждисциплінарності, але таким чином, що теоретичні та практичні курси, які раніше були окремими, пов'язані між собою. Навчальна програма кожного фахового курсу розширює спектр викладання встановлених тем, у той же час викладачі та практики з суміжних галузей (наукової та мистецької) спільно ознайомлюють здобувачів з дизайнерськими, технологічними та технічними новинками, консультують і стимулюють усіх охочих студентів до переосмислення та поглиблення тематичної концепції. Лекційні та практичні курси, наукові гуртки спрямовані на розвиток навичок співпраці, спілкування, емпатії, презентації ідей та стратегічного планування. Щоб сприяти такій творчій атмосфері КНУТД, як навчальний заклад згідно ліцензованої освітньої програмі Індустрія моди готує різнопрофільних фахівців модної індустрії, які готові працювати на світовому ринку, де діють різні правила ведення бізнесу залежно від країни виробника. Після навчання випускники кафедри технології моди КНУТД здатні розробляти і презентувати сучасні дизайнерські проекти, інноваційні продукти, продукти концептуального та критичного мислення, підпорядкованого економічним та все більш значним впливам навколишнього середовища.

Аналіз досліджень та публікацій

Дослідженням і описом питань критичної моди займаються дизайнери усього світу [7,8]. Питанням створення сучасного класичного і креативного дизайну, удосконаленню технології оздоблення виробів з Красту шляхом використання не типових методів, матеріалів та технологій для галузі, як наприклад 3D друк на матеріалі, розпис, аерографія, патінування, фінішне оздоблення виробів, принтування тощо присвячені роботи відомих українських вчених, таких як С. Кулешова, А. Бабич, Т. Липський, Н. Борщевська, О. Охмат, Н. Первая та інших [9-15]. Проте використання не стандартних колористичних та конструктивних рішень, креативних технологій та обладнання щодо оздоблення, декорування та оновлення виробів на даний час потребує подальшого дослідження, зокрема в індустрії моди, що обумовлює доцільність і актуальність даних робіт.

Формулювання цілей статті

Метою роботи є: дослідження та аналіз теоретико-практичним шляхом питань актуальності і технологічної можливості використання методів оздоблення, декорування та оновлення готового взуття з Красту в творенні дизайні одиничних екземплярів і колекцій взуття; дослідження та аналіз питань використання методології Critical Fashion Practice в дослідженні дизайну взуття; аналіз систем освіти з дизайну виробів історії моди; розгляд та опрацювання питання щодо пошуку нових рішень, методів навчання та педагогічних підходів щодо вирішення дизайнерських, технічних та суспільних питань, переосмислення існуючих навчальних програм задля надання здобувачам освіти більше практичного досвіду і навичок, з метою їх адаптації до сучасних вимог ринку і суспільства; розробка дизайну взуття з Красту шляхом оздоблення готових виробів однакових чи різних конструкцій поверхневим нанесенням покриття або декорування заготовки одним з відомих класичних чи інноваційних методів – це сміливий виклик дизайнера суспільству, його креативна ідея бачення світу емоцій, моди і краси. Оскільки оздоблювати і декорувати готові вироби у різний спосіб можна як нові так і вживані - це є частково можливістю заощадження природних та промислових ресурсів, якщо мова йде про натуральні шкіри Краст для виробництва взуття, а також можливість зменшити кількість відходів даного сегменту виробів шляхом їх естетичного оновлення у такий спосіб. [9, 13 -15].

Виклад основного матеріалу

Основним завданням дизайнерів є створення багатофункціональних чи предметно направлених, носибельних, креативних виробів, що відповідають сучасним тенденціям моди, мають високі естетичні та утилітарні властивості, відповідають потребам і смакам споживача.

У міру того, як модні проекти стають більш концептуальними, історія та теорія моди забезпечують якісну парадигму для обговорення та відкриття нових полів для творчої діяльності студентів. Таким чином, існує потреба у спільних осередках, наприклад взуттєвому хабі, наукових гуртках де викладачі з теоретичної роботи, практики та студенти тісно співпрацюють, щоб передавати знання та досвід, переводити їх у проєктні завдання та втілювати у матеріалі сміливі і креативні ідеї молоді. У цьому нам допомагає концепція модної критичної практики. У книзі «Критичний дизайн у контексті: історія, теорія та практика», яка стосується переважно промислового дизайну, Метт Малпасс описує, як критичний дизайн зберігає інтелектуальну та творчу силу продукту на відміну від звичайного цілеспрямованого дизайну продукту. [7]. Він стимулює мислення, впливає на нові дискурси та погляди, а також на соціальну реальність. Сьогодні платформа критичної моди - це центр дискусій і відправна точка для моди, а також для екологічної та соціальної критики. Новий методологічний контент на час дії проєкту синергії теорії та практики через критичну рефлексію є у відкритому доступі на платформі «Critical Fashion Practice» з 2020 року [16]. На сьогоднішній день засновники платформи критичної моди та мислення представили свої роздуми про критичну практику моди у формі розмови між модельєром і теоретиком. Інші показали свої творчі роздуми через фотографію. Найважливіші чинники для критичної модної практики - це зв'язок між теорією і практикою, де важко пов'язати практику дизайну з критичним мисленням» [16-18].

Створення креативного дизайну взуття передбачає не тільки зміну зовнішньої форми об'єкту, але і впровадження не звичних для даного сегменту виробів оздоблювальних та функціональних елементів (деталей) таких як 3D принт на матеріалі, фінішне оздоблення (фарбування, тонування, вошіння, патинування), ланцюжки « моніль», петриківський чи вітражний розпис тощо.

Впровадження не стандартних рішень, методик та інноваційних технологій оздоблення готового виробу дозволяє дизайнеру створити власний стиль, як відображення внутрішнього світу, мрії, вподобання і прагнень.

Проаналізувавши результати пошукового дослідження щодо викликів і тенденцій сучасної моди можна зробити висновок про те, що попит на вироби сучасних типових і не типових конструкцій, матеріалів, технологій виготовлення та методів оздоблення різко виріс в суспільстві. Кожна людина хоче відчувати себе особливою, тому і вироби мають бути відповідними.

Ідея авторів роботи щодо застосування різних методів для оздоблення готового взуття з Красту є не новим, однак актуальним і цікавим проєктом дослідження з подальшою розробкою дизайну колекцій взуття і створенні оригінальних одиничних виробів [13-15].

Як відомо з літературних джерел, методи оздоблення взуття наступні: декоративні строчки та апплікації, тиснення, випалювання, лазерне гравіювання, нанесення фарби, принтування, тонування, патинування, вошіння, нанесення рисунка через трафарети, вітражування, перфорування, інше. Знаючи основи оздоблення виробів творча людина шляхом проб і помилок може винайти власний метод або змінити на краще існуючий. Саме такими творчими видами діяльності і займаються студенти у наукових гуртках експериментуючи і втілюючи свої задуми в життя.

Втілена ідея оздоблення готових виробів з Красту представлена на фото виготовленими зразками взуття (рис.1,2). Вона полягає у відображенні поєднання емоцій і відчуттів автора в матеріалі Краст за рахунок конструктиву, кольору, елементів оздоблення виробів розписом, тисненням, фінішним фарбуванням, фурнітурою тощо.

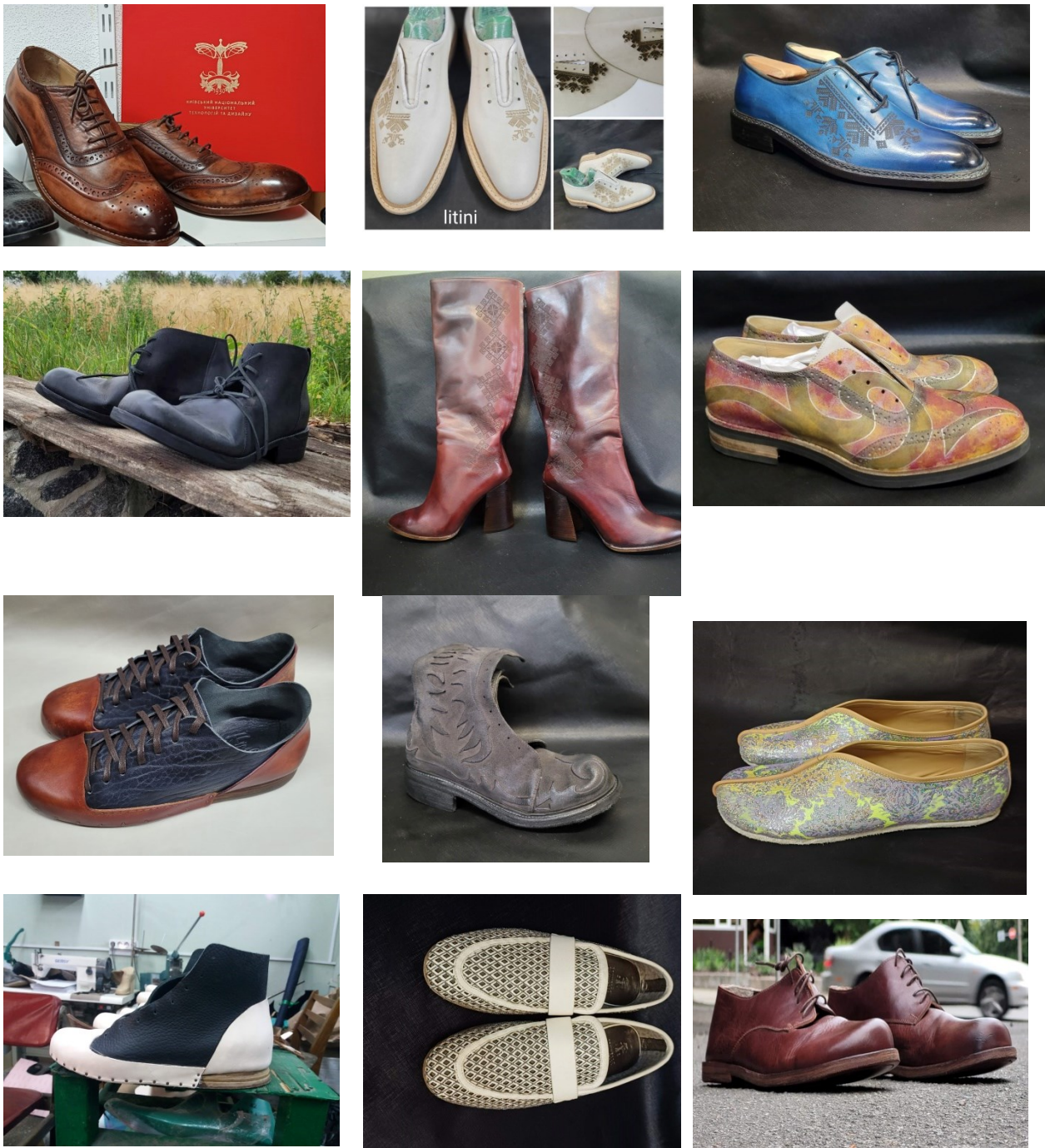

Рис.1. Візуалізація зразків готового взуття з Красту оздобленого різними методами

Для втілення ідеї оздоблення готових виробів методом поверхневого нанесення рисунку було створено ескізний проєкт оздоблення колекції взуття з елементами розпису люмінесцентною фарбою, який представлено в даній статті (рис.2), за ескізами виготовлено моделі взуття та нанесено ручний розпис в умовах взуттєвого хабу кафедри технології моди КНУТД. Дана колекція взуття отримала Гран прі на конкурсі молодих дизайнерів «Печерські каштани-2024», Київ, (https://drive.google.com/file/d/1leoJl6uno5khni7Jpa4IggGG7up2MeMej/view?usp=drive_link).

Отже, для впровадження сміливих ідей дизайнера в матеріалі практично немає меж, тому яскраві кольори фінішного оздоблення готових виробів, цікаві матеріали, конструкції виробів, інноваційні підходи і технології щодо оздоблення та декорування виробів є актуальними з точки зору розробки і втілення науково орієнтованих студентських розробок та дизайн проєктів. Представлена робота на думку авторів є актуальною і потребує подальших досліджень щодо вдосконалення моделей і методів оздоблення взуття.

Рис.2 Дизайн - проєкт колекції взуття оздобленого росписом (колекція «Антропометрія та основи біомеханіки» автор студентка О.Моргоч, керівник Т.Липський)

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Постановка задач і втілення креативних ідей, що стоять перед науковцями індустрії моди вимагає не тільки креативу, творчої фантазії та відчуття потреб ринку, а й глибоких знань щодо дизайну, технологій виробництва та методів оздоблення взуття. Без цих знань неможливо реалізувати нові ідеї та створювати ексклюзивні вироби.

Досягти позитивного результату роботи можна тільки розвиваючись і експериментуючи з матеріалами, конструкціями, технологіями.

В даній роботі досліджено і проаналізовано питання актуальності і технологічної можливості використання методів оздоблення готового взуття з Красту для розробки і представлення на зразках ідей дизайну взуття промислових і індивідуальних колекцій.

Розроблено лінійку моделей взуття з Красту різних конструкцій оздоблених в готовому вигляді з використанням сучасних методів і колористичних рішень.

Виготовлено та оздоблено зразки взуття в умовах взуттєвого хабу (лабораторії моди) кафедри технологій моди КНУТД для візуалізації задуму. Спрогнозовано використання оздоблювально-декорувальних методів в колекціях сучасних виробів індустрії моди.

Дані розробки представлено на міжнародних конкурсах молодих дизайнерів «Сузір'я каштан» та «Печерські каштани», м. Київ КНУТД (2024). Доведено теоретико - практичним шляхом доцільність даної розробки. Колекція виробів «Антропометрія та основи біомеханіки» була представлена на конкурсі «Печерські каштани», м. Київ (2024) і отримала Гран прі конкурсу.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є поглиблене вивчення даного питання і практична реалізація ідей.

Література

- 1.MATTHEWS DAVID, Alison. Made to meas-ure? Tailoring and the ‘normal’ body in nine-teenth-century France. In Histories of the normal and the abnormal: social and cultural histories of norms and normatively. Edited by E. Waltraud Ernst. London : Routledge, 2006, P. 155.
- 2.PARKISON, Neil. Fashion at the Royal College of Art: Paris, Kensington (1948–56). Arts & Culture [accessed 25. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://artsandculture.google.com/story/zwXhGgsA7A8DKw>.
- 3.FINDELI, Alain. Rethinking design education for the 21st century: theoretical, methodological, and ethical discussion. Design Issues, 2001, 17(1), P. 5–17.
- 4.MEJLHEDE, Dorthe Thorning. Design researchand art-based design education programs. Design Issues,

2015, 31(4), P. 44–55.

5. JOKIĆ, Davor. Praćenje razvoja znanstvenoga polja tekstilna tehnologija u Hrvatskoj bibliometrijskim i kvalitativnim pristupom : doctoral thesis. Zagreb : University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences, 2021, P.45–46. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:201:102882>

6. New Accredited Educational programs at the Faculty of Arts and Fashion of KNUVD, 2024 https://knuvd.edu.ua/admissions_main/obrat-profesiju/567/15214/

7. MALPASS, Matt. Critical design in context: history, theory, and practice. London : Bloomsbury Publishing, 2019., P.123

8. GECZY, Adam, KARAMINAS, Vicki. What is critical fashion practice? In Critical fashion project [online]. London: Bloomsbury Publishing [accessed 22. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/what-is-critical-fashion-practice/>

9. Борщевська Н. М. Дослідження впливу лазерного гравірування на фізико-механічні властивості природних шкір для верху взуття та шкірхалантерейних виробів / Н. М. Борщевська // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Технічні науки. - 2020. - № 5 (150). – С. 46-55. https://er.knuvd.edu.ua/bitstream/123456789/17804/1/V150_P046-055.pdf

10. Кулешова С.Г. Використання інноваційних технологій декорування у модному стилі одягу / С.Г. Кулешова, Д.П. Найчук // Перспективні хімічні технології та матеріали для промисловості та навколишнього середовища: Матеріали конференції. Міжнародна науково-технічна конференція, 22-23 жовтня 2020 р., м. Хмельницький (Україна). – Хмельницький національний університет. – 2020. – С. 67–71.

11. Prybeha D. Analysis of methods of printing images on textile materials and evaluation of their quality / Dmytro Prybeha, Julia Koshevko, Svitlana Smutko, Volodymyr Onofriichuk, Mykola Skyba, Oleg Synyuk, Svetlana Kuleshova, Svitlana Pidhaichuk and Borys Zlotenko // *Vlakna a Textil*. – 2021. – Volume 82(2). – P. 63–74. – URL : http://vat.ft.tul.cz/2021/2/VaT_2021_2_8.pdf

12. Maryna Leshchyshyn , Antonina Babych , Victoria Kernes, Polina Bilous. USE OF CREATIVE METHODS AND UNUSUAL MATERIALS IN THE DESIGN OF FASHION INDUSTRY PRODUCTS "ICAMS" (Румунія), 2022. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57226649098T>.

13. Т. Lypskyi, N. Pervaia, O. Okhmat, O. Mokrousova, A. Babych DETERMINING PATTERNS IN THE USE OF FINISHING FORMULATIONS FOR TRIMMING THE CRUST LEATHER / T. M. Lypskyi // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies-2021* – № 1(6 (109)). – P.57-63. https://www.researchgate.net/publication/349851371_Determining_patterns_in_the_use_of_finishing_formulations_for_trimming_the_crust_leather/

14. Липський Т.М., Первая Н.В., Бабич А.І. Розроблення взуття в стилі гранж / Т. М. Липський // Вісник ХНУ. – 2021- №1.- С.192-202. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/12/zmist-6.pdf>

15. Липський Т., Гаркавенко С., Охмат О., Бабич А. Дослідження показників якості композиції для оздоблення шкіряного напівфабрикату КРАСТ /Т. М. Липський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2020. - № 5- С.243-248. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/03/%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82-2.pdf>

16. SAAD, Maria Ben. Critical fashion: reflections in theory and practice. In Critical fashion project [online]. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/%20critical-fashion-reflections-in-theory-and-prac-%20ice/#note1>

17. BALESIĆ, Emil. Rather than glamourizing, I have sought to create something ordinary; a sense of something cosy and secure, almost a feeling of home. In Critical fashion project. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20.2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/image/%20emil-balesic/>

18. BACK, Ann-Sofie Back, SUNBERG, Göran. Take the ugly and make it nice. In Critical fashion project. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/%20take-the-ugly-and-make-it-nice/>

References

1. MATTHEWS DAVID, Alison. Made to measure? Tailoring and the 'normal' body in nineteenth-century France. In *Histories of the normal and the abnormal: social and cultural histories of norms and normatively*. Edited by E. Waltraud Ernst. London : Routledge, 2006, P. 155.

2. PARKISON, Neil. Fashion at the Royal College of Art: Paris, Kensington (1948–56). *Arts & Culture* [accessed 25. 2. 2023]. Available on WorldWide Web: <https://artsandculture.google.com/story/zwXhGgsA7A8DKw>.

3. FINDELI, Alain. Rethinking design education for the 21st century: theoretical, methodological, and ethical discussion. *Design Issues*, 2001, 17(1), P. 5–17.

4. MEJLHEDE, Dorthe Thorming. Design research and art-based design education programs. *Design Issues*, 2015, 31(4), P. 44–55.

5. JOKIĆ, Davor. Praćenje razvoja znanstvenoga polja tekstilna tehnologija u Hrvatskoj bibliometrijskim i kvalitativnim pristupom : doctoral thesis. Zagreb : University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences, 2021, P.45–46. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:201:102882>

6. New Accredited Educational programs at the Faculty of Arts and Fashion of KNUVD, 2024 https://knuvd.edu.ua/admissions_main/obrat-profesiju/567/15214/

7. MALPASS, Matt. Critical design in context: history, theory, and practice. London : Bloomsbury Publishing, 2019., P.123

8. GECZY, Adam, KARAMINAS, Vicki. What is critical fashion practice? In Critical fashion project [online].

London: Bloomsbury Publishing [accessed 22. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/what-is-critical-fashion-practice/>

9. Borshevska N. M. Doslidzhennia vplyvu lazernoho hraviruvannia na fizyko-mekhanichni vlastyvoli naturalnykh shkir dlia verkhу vztuttia ta shkirhalantereinykh vyrobiv / N. M. Borshevska // *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnologii ta dyzainu. Serii Tekhnichni nauky.* - 2020. - № 5 (150). - P. 46-55.

10. Kuleshova S.H. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnologii dekoruvannia u fashion dyzaini odiahu / S.H. Kuleshova, D.P. Naichuk // *Advanced chemical technologies and materials for industry and the environment: Conference Proceedings. International Scientific and Technical Conference, 22-23 October 2020, Khmelnytskyi (Ukraine).* – Khmelnytskyi National University. – 2020. – P. 67–71.

11. Prybeha D. Analysis of methods of printing images on textile materials and evaluation of their quality / Dmytro Prybeha, Julia Koshevko, Svitlana Smutko, Volodymyr Onofriichuk, Mykola Skyba, Oleg Synyuk, Svetlana Kuleshova, Svitlana Pidhaichuk and Borys Zlotenko // *Vlakna a Textil.* – 2021. – Volume 82(2). – P. 63–74. – URL : http://vat.ft.tul.cz/2021/2/VaT_2021_2_8.pdf

12. Maryna Leshchyshyn , Antonina Babych , Victoria Kernes, Polina Bilous. USE OF CREATIVE METHODS AND UNTYPICAL MATERIALS IN THE DESIGN OF FASHION INDUSTRY PRODUCTS "ICAMS" (Румунія), 2022. <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57226649098T>.

13. T. Lypskyi, N. Pervaia, O. Okhmat, O. Mokrousova, A. Babych DETERMINING PATTERNS IN THE USE OF FINISHING FORMULATIONS FOR TRIMMING THE CRUST LEATHER / T. M. Lypskyi // *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies-2021* – № 1(6 (109)). – P.57-63. https://www.researchgate.net/publication/349851371_Determining_patterns_in_the_use_of_finishing_formulations_for_trimming_the_Crust_leather/

14. Lypskyi T.M., Pervaia N.V., Babych A.I. Rozroblennia vztuttia v styli hranzh. / T. M. Lypskyi // *Visnyk KhNU.* – 2021- №1.- P.192-202. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/12/zmist-6.pdf>

15. Lypskyi T., Harkavenko S., Okhmat O. , Babych A. Doslidzhennia pokaznykiv yakosti kompozytsii dlia ozdoblivannia shkirianoho napivfabrykatu KRAST. /T. M. Lypskyi // *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu.* – 2020. - № 5- S.243-248. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/03/%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82-2.pdf>

16. SAAD, Maria Ben. Critical fashion: reflections in theory and practice. In *Critical fashion project* [online]. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/%20critical-fashion-reflections-in-theory-and-prac-%20tice/#note1>

17. BALEVIC, Emil. Rather than glamorizing, I have sought to create something ordinary; a sense of something cosy and secure, almost a feeling of home. In *Critical fashion project*. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20.2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/image/%20emil-balevic/>

18. BACK, Ann-Sofie Back, SUNBERG, Göran. Take the ugly and make it nice. In *Critical fashion project*. London : Bloomsbury Publishing [accessed 20. 2. 2023]. Available on World Wide Web: <https://www.criticalfashionproject.org/text/%20take-the-ugly-and-make-it-nice/>